Valtiovarainministeriö NEUVOSTORAPORTTI VM2021-00222

EUS Järvenpää Soila(VM), Salmi Martti 19.04.2021

Asia

Valtiovarainministerien (ECOFIN) 16.4.2021 epävirallinen videokokous sekä Euroryhmän ja laajennetun euroryhmän 16.4.2021 videokokoukset

Kokous

Valtiovarainministereiden epävirallinen videokokous 16.4.2021

Valtiovarainministerit keskustelivat ajankohtaisesta taloustilanteesta ja valtiontukisääntöjen poikkeusjärjestelyistä ja niiden jatkosta. Lisäksi komissio kertoi elpymis- ja palautumissuunnitelmien valmistelusta. Tanska, Irlanti, Italia ja Slovenia esittelivät omia suunnitelmaluonnoksiaan. Komissio esitteli myös uutta 14.4. annettua NGEU-rahoitusstrategiaa. Toistaiseksi 17 jäsenmaata on ratifioinut omien varojen päätöksen. Saksa oli luottavainen oman ratifiointiprosessinsa suhteen, perustuslakituomioistuimelle annetusta toimeksiannosta huolimatta.

Videokokouksessa kuultiin myös Euroopan investointipankin ja Euroopan jälleenrakennus- ja kehityspankin alustuksia Euroopan kehitysrahoitus-arkkitehtuurin uudistamisesta. Status quo + -vaihtoehdolle on laaja tuki, mutta haasteena pidetään sitä, miten aikaansaadaan jotain uutta. Pj:n esittämät elementit jatkotyötä varten saivat kannatusta. Lisäksi kokouksessa kuultiin komission ja Italian yhteenveto 7.4. G20-kokouksen keskusteluista, ja saatiin yhteenveto käynnissä olevista rahoituspalveluhankkeista. Lisäksi kokouksessa keskusteltiin pääomamarkkinaunionista ja yhteisen yritystietokannan edistymisestä.

Laajennettu euroryhmä sai korkean tason työryhmän pj:n väliraportin pankkiunionin syventämistä koskevien neuvottelujen etenemisestä. Työ jatkuu ja tavoitteena on edelleen saavuttaa toimintasuunnitelmasta yhteisymmärrys jo kesäkuuhun mennessä.

Euroryhmän kokouksessa saatiin raportit Kansainvälisen valuuttarahaston ja Maailmanpankin kevätkokouksista sekä 7.4. pidetystä G20-kokouksesta. Temaattisessa politiikkakeskustelusta esille nousi erityisesti EU-tasolla yhteensopivan maksukyvyttömyyslainsäädännön merkitys talouskriisistä toipumiselle. Lisäksi kokouksessa keskusteltiin digitaalista euroa koskevista kysymyksistä ja kuultiin EKP:n järjestämän laajan julkisen konsultaation tuloksista. Euroryhmällä tulee olemaan rooli digitaalista euroa koskevan poliittisen ulottuvuuden tarkastelussa jatkossakin, vaikka kyseessä on lähtökohtaisesti EKP:n hanke. Euroryhmän avoimuuskäytäntöjen osalta todettiin, että euroryhmästä on tullut viime vuosina paljon aiempaa läpinäkyvämpi ja että kaikki euroryhmän toimijat ovat vahvasti sitoutuneet noudattamaan tätä standardia jatkossakin.

1. Rahoituspalveluita koskevat ajankohtaiset lainsäädäntöehdotukset

Komissio selosti vireillä olevien rahoituspalveluiden lainsäädäntöhankkeiden tilannetta. Pankkiunionia valmistelevan ad hoc -työryhmän tulisi saada valmiiksi ehdotuksia kesän huippukokoukseen, sillä komissio valmistelee jo pankkien kriisinratkaisulainsäädäntöä ja talletussuojaa koskevia sääntelyehdotuksia julkaistaviksi loppuvuodesta. Toimielinten välisissä neuvotteluissa eli trilogeissa on tapahtunut vain vähän edistystä. Lisäksi Iso-Britannian ja EU:n välisen neuvotteluyhteyden saaminen toimivaksi on yhteinen etu.

2. Tilannekatsaus pääomamarkkinaunioniin: EU:n yhteisen yritystietokannan edistyminen

Puheenjohtaja Portugali korosti pääomamarkkinaunionin (CMU) rakentamisen tärkeyttä. Sen myötä yritysten rahoituslähteitä voidaan monipuolistaa. Pääomamarkkinaunioni täydentää pankkiunionia, tukee euron kansainvälistä roolia ja on avain pandemiasta toipumiselle. Se on tärkeä myös sijoittajille ja kansalaisille. Neuvoston CMU-päätelmiin sisältyy muun muassa ns. ”ESAP”, (”European Single Access Point”) - yksi saatavuuspiste yritysdataan EU-tasolla.

Komissio pitää EU:n yhteistä yritystietokantaa tärkeänä osana pääomamarkkinaunionia, joka voisi lisätä yhtiöiden läpinäkyvyyttä. Tarkoitus on ottaa ESAP käyttöön vähitellen, aloittaen listayhtiöistä ja valvotuista yhtiöistä, kuten pankit ja vakuutusyhtiöt sekä pk-yritykset vapaaehtoisesti. Komissio julkaisee 21.4. *Muiden kuin taloudellisten tietojen julkistamisesta annetun direktiivin uudelleentarkastelua* koskevan ehdotuksen, joka tulee sisältämään komission julkisessa kuulemisessa keskeisenä pidetyn kestävyysinformaation sekä datan rakenteellisen muodon. Komissio tulee antamaan ESAP-lainsäädäntöehdotuksen vuoden viimeisellä neljänneksellä ja toiminnan on määrä alkaa vuonna 2024.

3. Talouden elpyminen Euroopassa

a) Taloudellinen tilanne ja talouden näkymät

Komissio alusti ajankohtaisesta taloustilanteesta ja selosti valtiontukia koskevien poikkeussääntöjen merkityksestä Covid-19-kriisin aikana ja paluusta normaaliolosuhteisiin. Komissio kävi läpi tehtyjä toimia ja muistutti, että valtiontukisääntöihin on sovellettu Covid-19-kriisin aikana maksimaalista joustavuutta. Sääntöjä on täydennetty viidesti kriisin aikana. Tavoitteena on ollut kohdennetut ja suhteelliset toimet. Samalla on pyritty varmistamaan, että yhtäläiset toimintaedellytykset säilyisivät kaikkialla eikä tulisi kilpailuvääristymiä. Komissio muistutti, että haastavat olosuhteet jatkuvat ja tämänhetkiset poikkeussäännöt jatkuvat näillä näkymin ainakin vuoden loppuun. Jossain vaiheessa on silti ryhdyttävä keskustelemaan exit-strategiasta ja poikkeussääntöjen lakkauttamisesta.

Jäsenmaiden puheenvuoroissa pidettiin väliaikaisia ja joustavia valtiontukisääntöjä tarpeellisina eikä niistä tulisi irtaantua liian aikaisin. Ehkä jonkinlaiset siirtymäjärjestelytkin voisivat tulla kyseeseen. Toisaalta rokotusten edistymisen myöstä nähdään valoa tunnelin päässä. Jäsenmaiden puheenvuoroissa tuli esille myös se, etteivät valtiontukisäännöt saa vääristää kilpailua ja että keskustelu poikkeussääntöjen lakkauttamisesta tulee aloittaa riittävän ajoissa.

b) Elpymis- ja palautumistukivälineen (RRF) täytäntöönpano

Puheenjohtajan mukaan tämä on viimeinen kerta, kun valtiovarainministerien videokokouksessa esitellään elpymis- ja palautumissuunnitelmien (RRP) valmisteluja. Seuravaksi siirrytään

vaiheeseen, missä jäsenmaiden RRP-suunnitelmat on jätetty, jonka jälkeen alkaa niiden arviointi ja toimeenpano.

Komissio kertoi saaneensa 26 jäsenvaltiolta alustavan elpymis- ja palautumissuunnitelma-luonnoksen. Edistyminen on kuitenkin eriytynyttä. Jotkut ovat hyvinkin pitkällä oman suunnitelmansa kanssa, jotkut ovat taas jäljessä. Komission tavoitteena on sulkea tämä kuilu. Suunnitelman tulee olla realistinen, johdonmukainen ja riittävän laadukas. Komissaari korosti lisätoimien tarvetta viidellä alueella. Ensiksi, uudistusten ja investointien välillä tulee löytää tasapaino. Lisäksi tulee huomioida maakohtaiset uudistukset. Joidenkin suunnitelmien osalta soveltamisala on liian suppea. Lisätyötä tarvitaan myös tavoitteiden ja välitavoitteiden määrittelyssä. Suunnitelmiin tulee sisällyttää myös riittävän kattavat ja tarkat kustannusarviot. Edelleen, lisätyötä tarvitaan myös valvonta- ja seurantajärjestelmien osalta.

Tanska, Irlanti, Italia ja Slovenia esittelivät omia elpymis- ja palautumissuunnitelmaluonnoksiaan.

Puheenjohtaja kiitti lopuksi kaikkia jäsenvaltioita, jotka ovat menneiden kuukausien aikana kertoneet omista RRP-valmisteluistaan, ja samalla pahoitteli, etteivät kaikki jäsenmaat ehtineet tätä esittelyä tehdä. Pj. muistutti, että työn tulee jatkua myös RR-suunnitelmien jättämisen jälkeen. RRF on Euroopan elpymisen kasvot ja siksi suunnitelmat tulee saada valmiiksi kesään mennessä, jotta saadaan markkinoille positiivinen viesti.

c) NGEU:n rahoittaminen

Puheenjohtaja kiitteli sitä, että 17 jäsenvaltiota on jo ratifioinut omien varojen päätöksen ja muistutti jälleen kerran, että vasta kun kaikki ovat ratifioineet omien varojen päätöksen, komissio voi ryhtyä toimeenpanemaan NGEU –rahoitusstrategiaansa.

Komissio esitteli keskiviikkona 14.4. julkaistua tiedonantoaan NGEU-rahoitusstrategiasta. Paketin kolme keskeistä osiota ovat tiedonanto, hallintokehikko sekä pääomamarkkinatakaajien verkoston perustaminen.

Komission mukaan ehdotettu NGEU–rahoitusstrategia on välineistöltään monipuolinen ja mahdollistaa vastaamisen suureen rahoitustarpeeseen. Kokonaisuus sisältää erilaisia instrumentteja ja varmistaa rakentavan ja läpinäkyvän toiminnan pankkien kanssa. Komissio on tehnyt läheistä yhteistyötä kansallisten viranomaisten kanssa ja tämä tulee jatkumaan. Strategiaan kuuluu myös vahva panostus vihreisiin velkakirjoihin, joiden osuus on 30%, mikä vastaa noin 250 miljardia euroa. Komission mukaan vihreisiin velkakirjoihin kohdistuu todella paljon kiinnostusta ja että Eurooppa johtaa esimerkillään, mitä tulee ilmastotavoitteisiin. Komissio on varma, että vihreisiin velkakirjoihin tullaan suhtautumaan positiivisesti. Samalla on tärkeää, että ne huomioidaan RRP-suunnitelmissa.

Talous- ja rahoituskomitean puheenjohtajan mukaan keskustelu komiteassa oli keskittynyt lainapolitiikkaan. Komission ehdottamaa 10 vuoden lyhennysvapaata pidettiin melko pitkänä ja jotkut olivat todenneet, että 5-7 vuoden mittainen lyhennysvapaa voisi olla parempi. Toinen kysymyksiä herättävä asia oli ollut 6 kuukauden ajan sovellettavat kaikille yhtäläiset rahoitusehdot. Koska kyseessä oli vasta komission tiedonannon esittely, vain muutama jäsenmaa käytti tässä kohdin puheenvuoron.

4. Euroopan kehitysrahoitusarkkitehtuuri

Valtiovarainministerit keskustelivat Euroopan kehitysrahoituksen tulevaisuudesta maaliskuussa valmistuneen konsulttiraportin ja pj:n tausta-asiakirjan pohjalta. Pj-maa Portugalin tavoitteena on

saada hyväksyttyä neuvoston päätelmät toukokuussa. Keskusteluun osallistuivat myös Euroopan investointipankin (EIP) ja Euroopan jälleenrakennus- ja kehityspankin (EBRD) pääjohtajat.

EBRD ilmoitti tukensa vaihtoehdolle C ja korosti, että pankki on valmis tekemään ehdotuksia sen suhteen, mitä + voisi konkreettisesti olla. EBRD pitää tärkeänä sitä, että uudesta monivuotisesta rahoituskehyksestä saavutettiin sopu, mikä voi sekin lisätä kehitysrahoituksen tehokkuutta. EBRD:n mukaan monipilarinen kehitysrahoituksen arkkitehtuuri on mahdollisuus ja katsoo, että EIP ja EBRD täydentävät toisiaan. Työnjaon tulee olla selkeä ja komissiolta tarvitaan vahvaa ohjausta.

EIP totesi, että myös se kannattaa status quo + vaihtoehtoa. Haasteena on löytää oikea sisältö ja todella aikaansaada edistys, +. EIP katsoo, että sen vahvuudet ovat EU:n ulkopuolella. Lisäksi EIP on 100% EU–omisteinen, eli toiminta on täysin EU:n intressien mukainen. Pankilla on myös monenlaista osaamista, mm. tieteellistä ja teknistä ja pankki on vahva toimija mitä tulee ilmastotoimiin ja biotieteisiin. EIP korosti, etteivät pankin ehdotukset toimintansa vahvistamiseksi ja uudistamiseksi tule vaatimaan lisäpääomaa. Sen sijaan hyöty muodostuu mm. siitä, että Euroopan näkyvyys ja vaikuttavuus kehitysrahoittajana kasvaa. EIP on jo nyt tyytyväinen yhteistyöhönsä EBRD:n kanssa. Tätä yhteistyötä pyritään jatkamaan ja vahvistaman myös tulevaisuudessa.

Puheenjohtajan taustapaperissa esittämät huomiot saivat kannatusta jäsenmaiden puheenvuoroissa. Status quo + -vaihtoehdolle on laaja tuki, mutta suurimpana haasteena pidetään sitä, miten konkreettisesti aikaansaadaan jotain uutta, ie +. Puheenvuoroissa kannatettiin sitä, että kukin toimija keskittyisi omaan erityisosaamiseensa, toisiaan täydentäen. Pankeilta odotetaan seuraavaksi konkreettisia ehdotuksia, jotka sitten voisi pukea mahdolliseksi tiekartaksi ja etapeiksi, joiden kautta edetä. Pj. katsoi lopuksi, että se on saanut paljon elementtejä luonnostellakseen päätelmätekstiä. Aiheeseen palataan toukokuun lopussa kehitysministerien kokouksessa.

5. Kansainväliset kokoukset: G20 valtiovarainministerien ja keskuspankkien pääjohtajien 7.4.2021 kokouksen seuranta

Puheenjohtaja ja komissio tiedottivat 7.4. pidetystä G20-kokouksesta valtiovarainministereille jaetun yhteenvetokirjeen pohjalta. G20-kokouksessa keskusteltiin kansainvälisestä taloustilanteesta, vahvistettiin päivitetty G20-maiden toimintasuunnitelma Covid–kriisiin vastaamiseksi, keskusteltiin taloudellisesta tuesta alhaisen tulotason maille ja vaihdettiin näkemyksiä kansainvälisestä verotuksesta sekä kansainvälisistä rahoituskysymyksistä, ml. kestävä rahoitus.

Laajennettu euroryhmä

1. Pankkiunionin syventäminen - korkean tason työryhmän raportointi

Eurohuippukokous pyysi joulukuussa euroryhmää laatimaan vaiheittaisen ja aikataulutetun toimintasuunnitelman pankkiunionin syventämiselle, ml. yhteiselle talletussuojalle. Eurohuippu-kokous pyysi, että euroryhmä raportoi saavuttamastaan edistyksestä kesäkuuhun 2021 mennessä. Toimintasuunnitelman laadintaa koskevat neuvottelut käynnistyivät korkean tason talletussuojatyöryhmänä toimivassa euroryhmätyöryhmässä tammikuussa. Työryhmälle esitetyn työohjelman mukaan toimintasuunnitelmasta olisi tarkoitus saavuttaa yhteisymmärrys jo kesäkuuhun mennessä.

Korkean tason työryhmän pj. Tuomas Saarenheimo antoi laajennetulle euroryhmälle väliraportin neuvottelujen etenemisestä. Asiasta käytiin keskustelu, johon osallistuivat komissio (vpj. Dombrovskis), EKP (pj. Lagarde) sekä 15 jäsenmaata lyhyillä, tuttuja linjoja seuranneilla

puheenvuoroilla. Puheenjohtajan yhteenvedossa korostettiin sitä, että tavoitteena on nyt sopia vain toimintasuunnitelmasta, eli siitä, miten ja millä aikataululla sopua etsitään jatkossa.

Pj. Donohoen julkisessa yhteenvedossa todettiin jäsenmaiden olevan yhtä mieltä siitä, että työsuunnitelman on oltava tasapainossa. EU:n pankkijärjestelmä on tähän mennessä osoittanut sietokykynsä Covid-19:n aikakaudella, mikä on seurausta viimeisen vuosikymmenen yhteisistä ponnisteluista pankkiunionin rakentamiseksi ja vahvistamiseksi tähän pisteeseen asti. Paljon on siis saavutettu jo, mutta kokouksessa kaikki sitoutuivat tutkimaan, miten voidaan päästä vielä pidemmälle. Euroryhmän työn avulla pyritään luomaan edellytykset yhdennetylle, joustavalle ja kilpailukykyiselle järjestelmälle, joka myötävaikuttaa myös veronmaksajien ja tallettajien suojeluun.

Laajennetun euroryhmän jälkeen siirryttiin tavanomaisen euroryhmän kokoonpanoon, johon osallistuivat 19 euromaata.

Euroryhmä

1. Kansainvälisistä kokouksista informointi

Pj. Donohoe, talouskomissaari Gentiloni ja EKP:n pääjohtaja Lagarde raportoivat Kansainvälisen valuuttarahaston ja Maailmanpankin kevätkokouksista sekä 7.4. pidetystä G20-valtiovarain-ministereiden ja keskuspankkiirien kokouksesta. Valuuttarahaston toimintaa ohjaava Kansainvälinen valuutta- ja rahoituskomitea pyysi valuuttarahastoa valmistelemaan esityksen 650 miljardin dollarin suuruisesta erityisten nosto-oikeuksien allokaatiosta, joka parantaisi globaalia likviditeettiä ja auttaisi talouden elpymisessä. Kevätkokouksissa tuettiin myös Pariisin klubin ja G20-maiden yhteistä aloitetta alhaisen tulotason maiden velanhoitomenojen lykkäämisestä sekä yhteistä velkajärjestelykehikkoa. G20-kokouksessa oli nähty edistystä myös kansainvälisen verotuksen kysymyksissä. Kokouksissa oli korostunut USA:n uuden hallinnon suunnanmuutoksen suuruus suhteessa aiempaan sekä ilmastokysymysten saama, aiempaa suurempi painoarvo.

2. Temaattinen keskustelu maksukyvyttömyyslainsäädännöstä

Temaattinen politiikkakeskustelu maksukyvyttömyyskehikoihin liittyen jäi tällä kertaa melko lyhyeksi (asia on ollut esillä euroryhmässä aiemminkin). Euroryhmän työryhmän pj. Saarenheimo alusti asiasta kertomalla työryhmässä käydystä valmistavasta keskustelusta ja muutama jäsenmaa kertoi näkemyksistään. Pj:n yhteenvedossa todettiin, että hyvin toimiva ja EU-tasolla yhteensopiva maksukyvyttömyyskehikko voi vaikuttaa suuresti elpymiseen. Pj:n arvion mukaan euroryhmän keskustelussa osoitettiin lisätukea muille kuin lainsäädännöllisille toimille, joilla eri maiden puitteita voitaisiin lähentää. Euroryhmän sovittiin myös palaavan asiaan.

3. Digitaalinen euro – tilannekatsaus

EKP (pj. Lagarde) alusti kertomalla digitaalista euroa koskevaan selvitykseen liittyvästä työstä ja jatkotoimista, ml. mahdollisesta tulevasta päätöksestä todennäköisesti kaksivuotisen selvitysvaiheen käynnistämisestä. Päätös aloittaa selvityshanke ei merkitse sitä, että digitaalinen keskuspankkiraha otettaisiin käyttöön euroalueella, tai että päätöksessä linjattaisiin sellaisen sisällöstä tai toteuttamistavasta.

EKP julkaisi 14.4.2021 yhteenvedon tammikuussa 2021 päättyneen laajan lausuntokierroksen palautteista, joita oli saatu yhteensä peräti 8 221 kappaletta. Lausuntokierroksen tuloksista käy ilmi, että yksityisyyteen, turvallisuuteen ja hankkeen saavutettavuuden varmistamiseen liittyvät kysymykset, jos se etenee, olivat korkeimmalla sijalla kansalaisten ja yritysten prioriteeteissa.

Käydyssä keskustelussa yleistunnelma oli EKP:n suuntaan kannustava ja puheenvuoroissa viitattiin myös eurohuippukokouksen 25.3.2021 julkilausumaan, jonka mukaan digitaalisen euron mahdollista käyttöönottoa koskevaa selvitystyötä tulisi viedä eteenpäin. Pj:n yhteenvedossa toteaman mukaisesti keskustelu käsitteli myös rahoitusvakautta, mukaan lukien vaikutukset, joita digitaalisella eurolla voisi olla pankkeihin sekä fyysisen käteisen käyttöön. Pj. totesi, että kyseessä on tärkeä projekti, ei pelkästään teknisesti, vaan myös poliittisesti, ja uskovansa, että euroryhmän ministereillä tulee olemaan tärkeä rooli digitaalista euroa tukevien perusteluiden ja poliittisen ulottuvuuden tarkastelussa, kunnioittaen kuitenkin täysin kaikkien tässä työssä mukana olevien tahojen institutionaalisia rooleja ja riippumattomuutta.

4. Euroryhmän avoimuusaloitteen arviointi

Euroryhmän kokouksen viimeisenä aiheena oli euroryhmän avoimuuskäytäntöjen arviointi. Avoimuuskäytäntöjen kehittämisen taustalla ovat olleet Euroopan oikeusasiamiehelle vuonna 2015 tehdyt kantelut, jotka liittyivät erityisesti euroalueen velkakriisin hoitoon. Vastauksena toiminnan läpinäkyvyyttä koskevaan kritiikkiin euroryhmä on vuodesta 2016 lähtien hyväksynyt useita avoimuutta lisääviä toimenpiteitä, jotka liittyvät muun muassa kokousdokumenttien julkaisemiseen ja tiedottamiseen.

Euroryhmä arvioi avoimuuskäytäntöjään säännöllisesti ja nyt kokouksessa voitiin todeta, että euroryhmästä on tullut viime vuosina paljon aiempaa läpinäkyvämpi ja että kaikki euroryhmän toimijat ovat vahvasti sitoutuneet noudattamaan tätä standardia jatkossakin.

Suomen edustajat
Valtiovarainministeri Matti Vanhanen ja virkamiesvaltuuskunta

Asiakirjat

Liitteet

Viite

Asiasanat
Hoitaa

Tiedoksi
